Nikander Sami 8.4.2025 Julkinen

Talousvaliokunta
Eduskunta
TaV@eduskunta.fi

VNS 1/2025 vp

Kirjallinen lausunto Eduskunnan talousvaliokunnalle liittyen valtioneuvoston selontekoon teollisuuspolitiikasta

Kemianteollisuus ry kiittää mahdollisuudesta toimittaa asiantuntijalausunto liittyen valtioneuvoston selontekoon teollisuuspolitiikasta.

Teollisuuspoliittisilla linjauksilla on suuri merkitys kemianteollisuuden tavoitteelle olla luontopositiivinen ja hiilineutraali vuoteen 2045 mennessä osana omaehtoista vastuullisuusohjelmaa, Responsible Care. Tavoite ei ole helppo, ja useissa aiheeseen liittyvissä selvityksissä onkin tunnistettu kriittisiä tekijöitä, joita tavoitteen saavuttaminen tulee vaatimaan niin toimintaympäristöltä kuin toimialan yrityksiltä itseltään. Selvityksien perusteella on kuitenkin selvää, että kemianteollisuuden yrityksien on mahdollista kutistaa hiilijalanjälki minimiin ja samalla kasvattaa kädenjälki todella suureksi. Toisin sanoen, kutistaa tehtaiden suorat päästöt Suomessa ja mahdollistaa samalla globaaleille asiakkaille merkittävät päästövähennykset.

Luontopositiivisen ja hiilineutraalin kemianteollisuuden saavuttaminen vaatii merkittäviä investointeja muun muassa sähköistymiseen sekä hiilineutraaliutta tukeviin vaihtoehtoisiin raaka-aineisiin. Pelkästään kemianteollisuudelta tämä edellyttää ~~kemianteollisuudelta~~ 1,4 miljardin euron vuosittaisia investointeja seuraavien noin 10 vuoden aikana. Tämä siis pelkästään nykyisten toimintojen päästövähennysten osalta. Luku on kokonaan toinen, jos otamme mukaan kiertotalouden ratkaisut, raaka-ainepohjan muutoksemme ja potentiaaliset uuden kasvun investoinnit. Toimialan yritykset ovat ilmoittaneet useita toimenpiteitä ja investointeja, joiden avulla sektorin päästöt on mahdollista vähentää lähes nollaan vuoteen 2045 mennessä. Näiden toimenpiteiden toteutuminen edellyttää kuitenkin vahvoja kannustimia, niiden toteuttamisen mahdollistavaa kansainvälisesti kilpailukykyistä toimintaympäristöä ja kysyntää uusille, hiilineutraaleille tuotteille.

Tasapuolisella ja kilpailukykyisellä toimintaympäristöllä sekä pitkäjänteisellä ja ennakoivalla politiikalla ja kannusteilla tulee siis olemaan merkittävä rooli tavoitteiden saavuttamisessa. Seuraavassa muutama kannaltamme keskeinen nosto selonteosta:

- Teollisuuspolitiikalla, kuten se on selonteossa ymmärretty, luodaan oikein sovellettuna juuri toivotunlainen toimintaympäristö. Erityisesti haluamme korostaa selonteossa mainitun teollisuuspolitiikan ja TKI-politiikan vahvaa yhteen kytkeytymistä. Jatkossa tätä kokonaisvaltaista tarkastelua tulee vahvistaa entisestään.
- Selonteon sisältämän teollisuuspoliittisen tarkastelun keskittyminen vientiteollisuuteen on hyvin perusteltua, sillä vienti mahdollistaa myös kotimaisen arvonlisän luomisen. Kemianteollisuuden osalta selonteossa esitetty kotimaisuusasteen luomisen haasteen muodostaa se, että toimiala on luonteeltaan

muiden toimialojen toiminnan mahdollistaja. Siksi voidaan sanoa toimialan merkityksen kotimaisen arvonluonnin muodostumiselle näkyvän monen muun toimialan kotimaisuusasteessa. Kemianteollisuus ja sen arvoketjut ovat monesti kriittisiä muiden toimialojen menestyksen kannalta.

- Yhdysvaltain presidentin Donald Trumpin ilmoitus 20 prosentin tulleista iskee kipeästi suomalaiseen teollisuuteen. Suomen toiseksi suurimpaan vientialaan kemianteollisuuteen isku on jopa satoja miljoonia euroja. Pidemmällä aikavälillä vaikutus voi olla tätäkin suurempi. Trumpin tullit alleviivaavat vahvojen teollisuuspoliittisten toimien merkitystä, jotta suomalainen teollisuus pitää pintansa jatkuvassa geopoliittisessa murroksessa.
- Kiina on systemaattisesti pyrkinyt vahvistamaan omavaraisuuttaan erityisesti itselleen strategisesti tärkeillä sektoreilla. Sen laajat investoinnit teknologiaan ja vihreään siirtymään liittyen ovat myös seikkoja, joita on syytä tarkkaan pohtia kehitettäessä suomalaista teollisuuspolitiikkaa.
- EU:n teollisuuspolitiikan kehittymiseen vaikuttaminen on Suomen kannalta kriittistä. Erityisesti meneillään olevat EU:n toimet investointien rahoittamisen mekanismien suhteen ovat sellaisia, joissa Suomen tulee varmistaa investointirahoituksen maksimaalinen suuntautuminen Suomessa toteutettaviin investointeihin. Suomen perinteinen linja, että EU:n teollisuuspolitiikan keinoin tulisi ensisijaisesti edistää teollisuuden uudistumista ja jättää riittävästi tilaa teknologiselle kehitykselle ja innovaatioille, vaati uudelleen tarkastelua EU:n nykyisessä teollisuuspoliittisessa ympäristössä, jossa korostuu strategisten toimialojen ja arvoketjujen merkitys. EU-keskustelussa kemianteollisuus ja sen arvoketjut ovat osa tätä keskustelua ja toimenpiteitä. Suomella ei ole varaa nukkua tässä keskustelussa ja sen myötä menettää toimialan kannalta keskeisiä investointeja maahamme. Tätä uudempaa kehitystä ei pystytty huomioimaan selonteon sisältöön liittyvää työtä tehtäessä ja se tuleekin nostaa esiin jatkotoimista päätettäessä.
- Selonteossa nostetaan esiin Suomen Nato-jäsenyyden luovan uusia mahdollisuuksia suomalaiselle puolustus- ja teknologiateollisuudelle. Asia on toki näin, mutta kemianteollisuuden näkökulmasta katsottuna aihe on paljon laajempi. Haluammekin korostaa kokonaisturvallisuuden näkökulmaa, sillä Nato ja sen hankinnat ovat paljon muutakin kuin puolustustarvikkeita ja -teknologiaa.
- Teollisuuspolitiikan avainkysymykset ja siihen liittyvät kotimaiset toimenpiteet on selonteossa tuotu ansiokkaasti esiin. Haluamme korostaa selonteossa esiin tuotujen harkittavaksi esitettyjen toimien toteuttamisen tarpeellisuutta ja kiireellisyyttä. Näiden selonteossa esitettyjen lisäksi haluamme korostaa teollisuuden sähköistämistuen jatkamista päästökauppakauden loppuun asti muiden kilpailijamaiden tavoin sekä sen varmistamista, että Suomen Teollisuussijoitus Oy:n lisäpääomittamisen yhteydessä otetaan huomioon pilotti- ja demolaitosten rahoittaminen rahoitusta kohdennettaessa. Näillä toimilla on merkittävä vaikutus Suomen kiinnostukseen teollisten investointien kohteena.

Lopuksi haluamme korostaa myös selonteossa esiin tuotua ajassa elämisen tarpeellisuutta. Elinkeinoelämän ja valtionhallinnon yhteisen, ajantasaisen ja ennakoivan tilannekuvan ylläpito on entistä tärkeämpää. Olemme mielellämme mukana tässä työssä ja tätä varten toivottavasti perustettavassa tilannekuvaa ylläpitävässä tarkoituksenmukaisessa ryhmässä.

Ystävällisin terveisin
Nikander Sami

Johtaja

Kemianteollisuus ry